

Bezpečnostní strategie České republiky

PRAHA 2003

Úvodní slovo předsedy vlády k Bezpečnostní strategii České republiky

Vážení spoluobčané,

vláda České republiky vám předkládá v pořadí třetí Bezpečnostní strategii od vzniku samostatné ČR. Jde o základní koncepční dokument, který definuje bezpečnostní hrozby a způsoby a prostředky, jak těmto hrozbám čelit. K rozhodnutí novelizovat Bezpečnostní strategii vedly vládu významné změny v bezpečnostním prostředí a v postavení ČR na mezinárodním poli, především její nadcházející plnohodnotné členství v Evropské unii.

Česká republika se nachází uprostřed stále stabilnější Evropy. Máme velmi dobré vztahy se všemi našimi sousedy, jsme součástí spojeneckého svazku v rámci Severoatlantické aliance a vstupujeme do Evropské Unie. Nebezpečí však nevymizela. V posledních letech je stále zřetelnější, že v současném, úzce propojeném světě přestává hrát vzdálenost roli. Ohrožují nás nebezpečí, která vznikají daleko od území České republiky, ale přesto se naši země přímo dotýkají. Po teroristických útocích proti USA z 11. září 2001 následovaly další proti cílům v různých částech světa. Není pochyb, že mezinárodní terorismus spolu se šířením zbraní hromadného ničení jsou těmi nejzávažnějšími hrozbami současnosti. Bouřlivý rozvoj techniky přináší řadu zlepšení do našeho každodenního života, zároveň však činí naši společnost zranitelnější. Proto vláda v novelizované Bezpečnostní strategii klade důraz na kvalitní ochranu elektronických, komunikačních a informačních sítí. Vláda zohledňuje rovněž skutečnost, že naši bezpečnost ohrožuje organizovaný zločin a korupce.

Tak, jak se vyvíjí bezpečnostní prostředí, pracuje na svých přístupech k zajištění bezpečnosti České republiky a jejích občanů i vláda. Musíme být připraveni jednat mnohem pružněji a v kratším čase, než tomu bylo v minulosti. Nejúčinnější odpovědí na hrozby dnešního světa je aktivní přístup k problémům ještě dříve, než se rozvinou, s cílem pokud možno předejít útokům, katastrofám, krizím a konfliktům. Nový typ hrozeb vyžaduje úzkou spolupráci s našimi spojenci v Severoatlantické alianci a partnery v Evropské unii.

Naše bezpečnost je však nemyslitelná bez dobré komunikace mezi představiteli státu, samosprávy a občany. Vláda je odhodlána učinit vše pro hladký průběh této komunikace. Tato Bezpečnostní strategie budiž jejím základem.

Vladimír Špidla
předseda vlády

Obsah:

- I. Úvod
- II. Východiska bezpečnostní politiky ČR
- III. Bezpečnostní zájmy ČR
- IV. Bezpečnostní prostředí
 - 1. Role států a mezinárodních organizací a postavení ČR
 - 2. Trendy v bezpečnostním prostředí
- V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR
 - 1. Zahraniční politika
 - 2. Obranná politika
 - 3. Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti
 - 4. Hospodářská politika a zajišťování bezpečnosti
 - 5. Politika v oblasti veřejné informovanosti
- VI. Bezpečnostní systém ČR
- VII. Závěr

I. Úvod

1. Bezpečnostní strategie České republiky (ČR) je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR. Na tento dokument navazují dílčí strategie a koncepce – ke klíčovým patří např. Vojenská strategie ČR či Koncepce zahraniční politiky ČR v příslušných částech.
2. Bezpečnostní strategie ČR (Bezpečnostní strategie) je vládní dokument zpracovaný ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR na principu nadstranickosti. Na tvorbě dokumentu se rovněž podílela bezpečnostní komunita ČR zahrnující zástupce státní i nestátní sféry.
3. Základní rámec pro formulaci a realizaci Bezpečnostní strategie ČR je dán Ústavou ČR, ústavním zákonem č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR v platném znění a dalšími navazujícími zákony. Jeho nedílnou součástí jsou také spojenecké a další mezinárodní závazky vycházející z členství ČR v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).
4. Bezpečnostní strategie ČR definuje v pěti kapitolách základní hodnoty, zájmy, postoje a ambice ČR při zajišťování své bezpečnosti:
 - V kapitole „Východiska bezpečnostní politiky ČR“ jsou zformulovány principy, na nichž je bezpečnostní politika ČR založena.
 - V kapitole „Bezpečnostní zájmy ČR“ jsou definovány životní, strategické a další významné zájmy ČR.
 - V kapitole „Bezpečnostní prostředí“ jsou identifikovány trendy, hrozby a z nich plynoucí rizika, jež formují prostředí, v němž ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy.
 - Ve stěžejní kapitole „Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR“ jsou vymezeny přístupy k ochraně zájmů ČR v oblastech zahraniční, obranné a hospodářské politiky a v oblasti politiky vnitřní bezpečnosti a veřejné informovanosti.
 - V kapitole „Bezpečnostní systém ČR“ jsou definovány prvky bezpečnostního systému ČR, jejich struktura, a vymezeny povinnosti, kompetence a odpovědnosti jednotlivých součástí systému.

II. Východiska bezpečnostní politiky ČR

5. Bezpečnostní strategie ČR chápe pojem bezpečnost jako žádoucí stav, kdy jsou na nejnižší míru snížena rizika pro ČR plynoucí z hrozeb vůči: obyvatelstvu, svrchovanosti a územní celistvosti, demokratickému zřízení a principům právního státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším definovaným zájmům.
6. Bezpečnostní politika je souhrn opatření a kroků za účelem prevence a eliminace hrozeb a z nich vyplývajících rizik s cílem zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu občanů a státu. Bezpečnostní politika se provádí pomocí zahraniční, obranné a hospodářské politiky a politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejné informovanosti, které jsou rovnocenné, soudržné a navzájem provázané. Při zajišťování bezpečnosti je důležité aktivní a preventivní působení v celém spektru bezpečnostní politiky. Především

jde o prohlubování mezinárodní spolupráce a účast ČR ve spojeneckých svazcích, zapojování občanského sektoru do dílčích aktivit při zajišťování bezpečnosti, ale nutně také o vytváření podmínek pro uvědomělé konání občanů ČR. Teroristické útoky a protiteroristické úsilí potvrzují, že vnitřní a vnější bezpečnost je v dnešním otevřeném a vzájemně provázaném světě nutné zajišťovat na základě komplexního přístupu.

7. Výkonnost českého hospodářství a míra mezinárodní spolupráce významně spoluurčují možnosti ČR při zajišťování její bezpečnosti. Zajištění bezpečnosti občanů, demokratického zřízení a principů právního státu a principů tržního hospodářství v ČR jsou klíčovými předpoklady pro efektivní rozvoj hospodářství. Neméně důležitými faktory pro rozvoj hospodářství ČR (dlouhodobého a vyváženého růstu HDP) jsou ekonomická bezpečnost a globální ekonomická stabilita.
8. Úkolem vlády ČR (vláda) a orgánů samosprávy na krajské a obecní úrovni v příslušném rozsahu je zajišťovat bezpečnost občanů, suverenitu země, demokratické zřízení a principy právního státu. Bezpečnost ČR je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví a majetku, a státních institucí včetně jejich funkčnosti. Ačkoli je za zajišťování bezpečnosti primárně odpovědná vláda, pro snižování rizik realizace hrozeb je žádoucí aktivní spolupráce občanů ČR a orgánů veřejné správy. Vláda proto hodlá i nadále vytvářet podmínky pro aktivní spoluúčast občanů při zajišťování bezpečnosti státu. V tomto smyslu budou zákonodárná, výkonná a soudní moc a instituce územní samosprávy podrobněji a systematictěji informovat občany ČR o bezpečnostní situaci v zemi.
9. Bezpečnostní politika ČR vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti. Bezpečnost ČR nelze oddělovat od bezpečnosti v euroatlantické oblasti, resp. od globální bezpečnostní situace. Trvalým zájmem ČR je proto udržení efektivní role OSN a posilování jednoty v euroatlantickém bezpečnostním prostoru. ČR nemůže být lhostejná k osudu ostatních národů, zemí a regionů, a proto je připravena se podle svých možností společně s mezinárodním společenstvím podílet na řešení bezpečnostních problémů a zmírňování jejich následků.
10. ČR dává přednost aktivnímu předcházení ozbrojeným konfliktům a preventivní diplomacii. V případě vypuknutí krize či ozbrojeného konfliktu usiluje o řešení diplomatickými prostředky. Pokud selžou mírové prostředky, může ČR – v souladu s ústavním pořádkem, zákony, zásadami Charty OSN a v rámci spojeneckých závazků a solidarity – použít sílu k ochraně svých životních a v případě nutnosti i vybraných strategických zájmů.
11. ČR se zavázala posílit své individuální schopnosti v kontextu úsilí členů NATO zvýšit své obranné schopnosti. K tomu postupně vybuduje plně profesionální, moderně vyzbrojenou, vysoce mobilní a flexibilní armádu, schopnou účastnit se širokého spektra aliančních a případně jiných mezinárodních operací i mimo území ČR. Tento přístup je založen na nezpochybnitelné hodnotě kolektivní obrany a kooperativní bezpečnosti v rámci mezinárodních organizací a mnohostranných uskupení. Pilířem kolektivní obrany je pro ČR NATO. Na základě členství v NATO se ČR těší bezpečnostním zárukám, jež jsou ukotveny v Severoatlantické smlouvě. ČR se zároveň aktivně zapojuje do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) EU a v jejím rámci do Evropské bezpečnostní a obranné politiky (ESDP).

12. ČR vychází z předpokladu, že v dohledné budoucnosti lze vyloučit možnost rozsáhlého přímého vojenského útoku proti jejímu území i území jejích spojenců. Zároveň dochází k prohlubování integračních a demokratizačních procesů v euroatlantickém prostoru. Na straně druhé se však na globální úrovni, především mimo euroatlantický prostor, v posledních dvou letech zhoršilo bezpečnostní prostředí. Vzrostlo riziko realizace hrozeb asymetrického charakteru – zvláště v podobě teroristických útoků.

III. Bezpečnostní zájmy ČR

13. ČR rozlišuje své bezpečnostní zájmy (dále jen zájmy) podle stupně důležitosti. V Bezpečnostní strategii jsou zájmy rozděleny do tří kategorií: životní, strategické a další významné.
14. **Životní zájmy.** Životním zájmem je zajištění existence ČR, její suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti; dále pak je životním zájmem obrana demokracie a právního státu a ochrana základních lidských práv a svobod obyvatel. Ochrana životních zájmů státu a jeho občanů je základní povinností vlády ČR. Pro jejich zajištění a obranu je ČR připravena využít všech možných přístupů a použít všechny dostupné prostředky.
15. **Strategické zájmy.** Naplňování strategických zájmů slouží k ochraně životních zájmů. Zároveň slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR. K jejich prosazování jsou voleny přístupy a prostředky přiměřené situaci.

Strategické zájmy ČR jsou zejména:

- bezpečnost a stabilita – především v euroatlantickém prostoru;
- zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN;
- pevná transatlantická vazba v rámci NATO a budování strategického partnerství mezi NATO a EU;
- komplementární rozvíjení obranných schopností NATO a EU;
- rozvíjení role OBSE v oblasti prevence ozbrojených konfliktů, stabilizace a demokratizace;
- potírání mezinárodního terorismu;
- snižování rizika šíření zbraní hromadného ničení (ZHN) a jejich nosičů;
- eliminace organizovaného zločinu a nelegální migrace;
- snížení rizika napadení území ČR zbraněmi hromadného ničení – pomocí raket či jiných prostředků;
- podpora regionální spolupráce;
- zajištění ekonomické bezpečnosti ČR prostřednictvím posilování globální ekonomické stability, diverzifikací zdrojů strategických surovin, výrobků, služeb, zdrojů a forem kapitálových toků a ochrany strategických infrastruktur;
- posilování konkurenceschopnosti domácího obranného průmyslu a zajištění adekvátní úrovně strategických rezerv;
- podpora šíření svobody a demokracie a principů právního státu.

16. **Další významné zájmy.** Účelem naplňování dalších významných zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů, zvyšování kvality života občanů ČR a efektivity veřejné správy.

Mezi další významné zájmy zejména patří:

- snižování ekonomické a sociální nerovnováhy mezi Severem a Jihem;
- ochrana životního prostředí a prosazování principů trvale udržitelného rozvoje;
- snižování kriminality a zejména eliminování korupce, nelegálních obchodů a daňových úniků;
- potlačování extremismu včetně eliminace jeho příčin a vytváření podmínek pro multikulturní, tolerantní a občanskou společnost;
- zvyšování efektivity a profesionality státních institucí a soudnictví, a v této souvislosti posilování spolupráce státní správy a samosprávy a občanů ČR;
- podpora vědecko-technického rozvoje s důrazem na nové technologie s vysokou přidanou hodnotou inovace;
- rozvíjení technických a technologických schopností při ochraně a přenosu utajovaných informací;
- prevence a příprava na nepředvídatelné živelní, ekologické či průmyslové havárie a katastrofy;
- prevence a příprava na nepředvídatelný vznik a šíření nakažlivých smrtelných chorob.

IV. Bezpečnostní prostředí

1. Role států a mezinárodních organizací a postavení ČR

17. Hlavními aktéry mezinárodní politiky zůstávají státy. Jejich postavení se však dynamicky vyvíjí. Mění se vlivem globalizačních a integračních procesů, v důsledku posilování postavení nevládních aktérů a občanů; dochází k omezování suverenity států ve prospěch ochrany práv a svobod občanů. Výsledky těchto procesů ale bývají zneužívány, přičemž právě některé nestátní subjekty - především teroristické organizace, extremistické skupiny a organizovaný zločin - podporované některými státy v současnosti znamenají primární hrozbu pro státy i občany.
18. Bezpečnostní otázky jsou v mezinárodním měřítku řešeny skutečně efektivně, pokud se se zvoleným způsobem jejich řešení ztotožní co největší počet států. Klíčové jsou proto mezinárodní organizace vytvořené za účelem udržování a prosazování stability a míru ve světě. V případě neschopnosti jednat však hrozí ztráta jejich relevance a nebezpečí, že státy budou hledat alternativní řešení. Takové nebezpečí hrozí i OSN, která není na dnešní výzvy plně připravena. Je nutná její reforma, stejně jako další rozvoj mezinárodního práva, který musí reflektovat globální hrozbu terorismu a šíření ZHN a jejich nosičů.
19. Geopolitické postavení ČR se v důsledku demokratizačních a integračních procesů v euroatlantickém prostoru významně změnilo. ČR je členem NATO a zapojila se do činnosti EU. S rozšiřováním NATO a EU se ČR stává jejich vnitrozemím, obklopují ji pouze členské země těchto organizací, což významně posiluje její bezpečnost.
20. NATO zůstává základní bezpečnostní organizací v euroatlantickém prostoru. Je ztělesněním transatlantické vazby, která je pro bezpečnost a stabilitu v euroatlantickém prostoru nenahraditelná, a je posilována rozvojem strategických vztahů NATO a EU. Strategická koncepce NATO z roku 1999 (Strategická koncepce NATO) i rozhodnutí

přijata na Pražském summitu v listopadu 2002 (Pražský summit) potvrzují platnost původního poslání NATO - kolektivní obrany. Zároveň však znamenají milníky při adaptaci NATO na nové výzvy - terorismus a šíření ZHN - a budování schopností pro širší spektrum aliančních misí. NATO rozhodlo o vybudování Sil rychlého nasazení a zároveň přijalo iniciativu k rozvoji obranných kapacit (Pražský závazek ke schopnostem). Jednou z účinných forem naplnění této iniciativy je specializace na určité obranné schopnosti, která je založena na společném sdílení odpovědnosti, nákladů a bezpečnostních rizik. Jednotlivé členské země se prioritně zaměřují na rozvoj a výstavbu určitých sil a schopností přesahujících jejich vlastní potřebu s tím, že případně nedostačující schopnosti je třeba vyvažovat v rámci společných aliančních projektů nebo na bilaterálním či multilaterálním základě. Vzhledem k současnému bezpečnostnímu prostředí se NATO hodlá angažovat v jakémkoli regionu, z něhož vycházejí hrozby pro bezpečnost jeho členů. Jednou z forem jeho angažmá bude i podpora jiných organizací či států.

21. EU pokračuje v budování své bezpečnostní a obranné politiky. Její prioritou je prevence krizí a ozbrojených konfliktů. EU zároveň rozvíjí schopnost samostatně zasahovat v celé šíři petersberských misí s důrazem na schopnosti k vynucení míru a bezpečnosti. EU si dala za cíl vybudovat do roku 2003 vojenské kapacity pro zvládání krizí a konfliktů v rozsahu 60 tisíc osob. V květnu 2003 vyhlásila již svou plnou operační schopnost, přičemž odstraňuje přetrvávající nedostatky ve specifických oblastech. Zároveň se rozhodla vybudovat nevojenské kapacity. Ty jsou již od ledna 2003 využívány v rámci policejní mise v Bosně a Hercegovině. Vojenské kapacity jsou nasazeny od dubna 2003 v mírové misi v Bývalé jugoslávské republice Makedonii. V oblasti ESDP, respektive SZBP, je možné zahájit posílenou spolupráci mezi těmi členskými zeměmi, které o ni projeví zájem, a to za splnění definovaných podmínek. Ambicí EU je předcházet a zvládat krize a ozbrojené konflikty bez geografického omezení. EU za tímto účelem přistoupila k vypracování své bezpečnostní strategie.
22. Ke stabilitě v euroatlantickém prostoru významně přispívají vztahy NATO a EU s partnerskými zeměmi za účelem budování kooperativního systému bezpečnosti. NATO prohloubilo své vztahy s Ruskou federací (RF) na Římském summitu v květnu 2002 a s Ukrajinou na Pražském summitu v rámci rozvíjení zvláštních vztahů. NATO dále na Pražském summitu posílilo své vztahy s partnerskými zeměmi v rámci Rady euroatlantického partnerství (EAPC) s cílem rozšířit bezpečnostní spolupráci, a rozvíjí své vztahy se zeměmi Středomořského dialogu (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Maroko, Mauretánie, Tunisko). Jedním z ústředních bodů posílené spolupráce je boj proti terorismu. V roce 2002 ustavila EU s RF konzultační mechanismus pro zvládání krizí. EU také rozvíjí koncepci „širší Evropy“, jež bude definovat rámcový přístup EU i v bezpečnostní oblasti k jejím novým sousedům a RF po jejím rozšíření.
23. OBSE vytváří nezastupitelné fórum pro dialog o bezpečnostních otázkách v euroatlantickém prostoru a pro posilování demokracie a svobody. OBSE hraje důležitou roli při předcházení krizím a ozbrojeným konfliktům a v postkonfliktní obnově, čímž přispívá k prohlubování stability a posilování kooperativního přístupu k řešení bezpečnostních otázek.
24. Vývoj bezpečnostního prostředí na jedné straně potvrdil význam mezinárodních smluv v oblasti odzbrojení, kontroly zbrojení a nešíření ZHN a nutnost jejich důsledného naplnění, na straně druhé však ukázal jejich nedostatky. Mezi hlavní nedostatky patří

omezená účinnost ve světle vědecko-technického rozvoje a nedostatečné mechanismy ověřování a vynutitelnosti jejich dodržování. Z toho plyne potřeba posílení mezinárodních kontrolních režimů zaměřených na nešíření ZHN a jejich nosičů. Tyto režimy doplňují a posilují systém mezinárodních odzbrojovacích smluv OSN. V souvislosti s bojem proti terorismu dochází ke zpřísnování kontrolních vývozních režimů a k rozšiřování sledovaných položek dvojího použití využívaných k výrobě ZHN.

25. Pro ČR má nezpochybnitelný význam zlepšování podmínek pro ekonomickou spolupráci a obchod. Ačkoli ve Světové obchodní organizaci (WTO) a dalších fórech stále v různé intenzitě probíhají jednání o snižování bariér pro ekonomickou spolupráci a volný obchod, existují i nadále překážky pro export českého zboží.

2. Trendy v bezpečnostním prostředí

26. V Bezpečnostní strategii jsou v souvislosti s charakterizací bezpečnostního prostředí používány dva základní pojmy: hrozba a riziko.

Pojmem **hrozba** se v Bezpečnostní strategii rozumí jakýkoli fenomén, který má potenciální schopnost poškodit zájmy ČR. Hrozba může být přírodním, tedy na lidské činnosti přímo nezávislým jevem, nebo může být způsobena aktérem nadaným vůlí a úmyslem - jedincem, skupinou, organizací, státem. Bezpečnostní strategie zohledňuje hrozby plynoucí z úmyslného jednání, které může poškodit zájmy a hodnoty ČR.

Pojmem **riziko** se v Bezpečnostní strategii rozumí možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby. Míru rizika, tedy pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu, je možno posoudit na základě tzv. analýzy rizik, která vychází i z posouzení naší připravenosti hrozbám čelit.

27. Z hodnocení hrozeb vyplývá, že ve střednědobém výhledu není pravděpodobný masivní vojenský útok proti ČR. V důsledku souběžného a vzájemně se podporujícího působení řady negativních trendů se však v posledním období bezpečnostní situace na globální úrovni zhoršila, což má následky i pro bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Trendy ústí v jen obtížně předvídatelné hrozby. Jejich vznik a rychlé šíření usnadňuje globalizace. Původci jsou stále častěji nestátní aktéři (tradiční a nové teroristické organizace, radikální náboženská, sektářská a extremistická hnutí a skupiny), kteří vytvářejí účelová spojení mezi sebou či s totalitními, diktátorskými a ideologicky nesnášenlivými režimy. Cíleně ohrožují náš způsob života a demokratický systém chránící základní lidská práva a svobody.
28. Obtížné předvídaní hrozeb a možnost jejich rychlého šíření vyžadují kvalitnější a účinnější analýzy a prostředky a systémy včasného varování. Státní i nestátní aktéři se snaží tyto systémy včetně elektronických, komunikačních a informačních sítí ovládnout, poškozovat či eliminovat. Existuje vysoké riziko útoků tohoto druhu. Rozsáhlé úniky strategicky důležitých informací či zásahy do informačních systémů státních institucí nebo podniků a společností, které zajišťují základní funkce společnosti a státu, mohou ohrozit nejen strategické, ale i životní zájmy ČR.

29. Teroristické útoky na počátku 21. století ukazují, že teroristé již nepůsobí lokálně a izolovaně, nýbrž globálně a koordinovaně. Terorismus ve spojení s extremistickými ideologiemi v kombinaci se šířením ZHN vytváří pro nás a pro naše spojence hrozbu strategického významu. Teroristé používají asymetrickou strategii: vyhýbají se přímému střetu, útočí na území jimi definovaných protivníků, přičemž si za objekt svého útoku vybírají převážně civilní cíle. Snaží se používat prostředky s účinky hromadné destrukce, usilují o získání ZHN. Riziko teroristických útoků v ČR se zvýšilo.
30. Šíření ZHN je jednou z největších globálních hrozeb současnosti. Je prokázána zvýšená snaha agresivních států a nestátních aktérů získat ZHN. Z hlediska šíření ZHN jsou nejrizikovějšími oblastmi Blízký a Střední východ a jižní a východní Asie. Šíření ZHN je podporováno rostoucí dostupností know-how, technologií, materiálů dvojího užití a mobilitou vědců – a to zejména z oblasti bývalého Sovětského svazu. Pro ČR vyvstala nutnost hledat způsoby, jak zajistit svou bezpečnost pro případ ohrožení ZHN či konvenčními zbraněmi za využití jejich různých nosičů.
31. Na periferii euroatlantického prostoru existují méně stabilní regiony a státy. V případě, že nestabilita přeroste v krizi nebo ozbrojený konflikt, který je často doprovázen masovým porušováním základních lidských práv a svobod, vzniká hrozba rozsáhlých migračních vln. Zároveň se tyto oblasti nestability zpravidla stávají živnou půdou a útočištěm pro teroristy, extremisty a organizované zločince včetně mezinárodních pašeráků a obchodníků se zbraněmi a nebezpečnými materiály.
32. Organizovaný zločin se stává agresivnějším, využívá stále důmyslnějších metod. Zaměřuje se na výrobu a distribuci drog, nelegální migraci, obchod s lidmi, krádeže duševního vlastnictví, počítačové pirátství, krádeže aut, prostituci a nelegální obchody včetně obchodu se zbraněmi. Lze očekávat snahu pronikat do dalších oblastí. V poslední době dochází k propojování organizovaného zločinu s teroristickými skupinami do účelových aliancí. Organizované skupiny zločinců se uchylují k finanční kriminalitě za účelem získávání prostředků pro svou činnost a soukromých zisků formou daňových úniků, bankovních podvodů a legalizace finančních prostředků z trestné činnosti. Riziko aktivit organizovaného zločinu v ČR nadále trvá.
33. Korupce je trvalý fenomén ve všech zemích světa. Významným šířitelem je organizovaný zločin. Živnou půdou jsou morálně zdevastované a chudé společnosti, neefektivní a málo transparentní vládní a politické instituce, slabá vláda zákona, slabé a špatně připravené orgány činné v trestním řízení a nevýkonné soudy. Riziko korupce je v ČR stále nepříjemně vysoké a může nabýt takového rozsahu, kdy bude významně poškozovat zájmy ČR.
34. Ke vzniku hrozeb přispívá prohlubující se nerovnováha mezi Severem a Jihem. Ekonomické a sociální zaostávání Jihu vede k nespokojenosti jeho obyvatelstva. To vytváří živnou půdou pro radikalizaci, extremismus a terorismus. Nespokojenost se životními podmínkami vede k migraci, mnohdy ilegální, do zemí Severu. Užívání nešetných technologií v méně rozvinutých oblastech významně přispívá ke zhoršování životního prostředí. Dochází i ke zostřování soupeření o neobnovitelné či těžko dostupné zdroje – např. vodu, což představuje další bezpečnostní hrozbu.
35. Vlivem lidské činnosti dochází ke globálním klimatickým změnám. Důsledky těchto změn v životním prostředí se projevují i v ČR a mohou vytvářet hrozby v podobě

rozsáhlých živelních pohrom. Je také nutné nadále věnovat pozornost možným rizikům ekologických havárií.

36. V důsledku globalizace se zvyšuje možnost rychlého šíření nakažlivých smrtelných chorob. Pokud by taková choroba nabyla charakteru pandemie, mohla by hrozba dosáhnout až strategického charakteru.
37. Navzdory preventivním a ochranným opatřením v podobě legislativy, zásad, kontroly a přísných standardů rizikových provozů nelze do budoucna úplně vyloučit hrozbu průmyslových havárií. Riziko jejich vzniku stoupá především v souvislosti s živelními katastrofami.

V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR

1. Zahraniční politika

38. Zahraniční politikou prosazuje ČR své zájmy navenek, přičemž usiluje o upevňování svého postavení v mezinárodním společenství. Vzhledem k povaze bezpečnostního prostředí prosazuje ČR své zájmy aktivním působením v bilaterálních a multilaterálních vztazích.
39. Jako členská země NATO vychází ČR při formulaci své bezpečnostní a obranné politiky ze Strategické koncepce NATO a ze závěrů Pražského summitu. ČR bude přispívat k rozvoji aliančních sil a prostředků a k adaptaci NATO na nové bezpečnostní prostředí a výzvy. Jako země začleňující se do SZBP ČR zároveň podporuje budování schopností v rámci ESDP s možností vedení operací na podporu míru a bezpečnosti i na základě využití schopností NATO. ČR podporuje, aby o vedení případné operace na podporu míru, bezpečnosti a stability bylo rozhodnuto na základě mechanismu konzultací dohodnutého mezi NATO a EU.
40. ČR usiluje o upevňování transatlantické vazby a v této souvislosti podporuje komplementární rozvoj schopností NATO a EU. Zároveň klade důraz na posilování strategického partnerství NATO a EU jako páteře bezpečnostní architektury v euroatlantickém prostoru. ČR odmítá - společně se svými spojenci a partnery - nacionalizaci bezpečnostní politiky a v rámci transatlantické solidarity usiluje o společné vnímání bezpečnostních hrozeb.
41. ČR upřednostňuje multilaterální způsoby řešení mezinárodních otázek a bezpečnostních problémů. Klade důraz na předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení bezpečnostních problémů diplomatickými, politickými a dalšími nenásilnými prostředky. Mezi důležité nástroje ČR v této souvislosti řadí rozvojovou a humanitární pomoc. ČR bude proto usilovat o její zvýšení s ohledem na své možnosti.
42. Pokud selže prevence a úsilí o mírové řešení situací ohrožujících nebo porušujících mezinárodní mír a bezpečnost, zejména v souvislosti s hrozbou teroristických útoků a šíření zbraní hromadného ničení, ČR se připojí k donucovacím prostředkům včetně použití síly v souladu s aliančními či unijními závazky a v souladu s principy Charty OSN. Kromě toho ČR přispěje podle svých možností civilními i vojenskými prostředky také do mírových operací, které sice nevyplývají ze smluvních závazků či přímého

ohrožení, ale jsou v souladu se zájmy ČR. ČR je připravena podílet se i na případných donucovacích akcích mezinárodního společenství, podniknutých s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zejména genocidě. Takovéto donucovací akce by měly mít co nejširší mezinárodní podporu, včetně mandátu Rady bezpečnosti OSN.

43. Vzhledem k pokračujícímu šíření ZHN spolu s raketovými technologiemi a vzhledem k tomu, že některé země odmítají respektovat relevantní mezinárodní závazky, bude vláda vytvářet podmínky pro připojení se k projektům či systémům, které budou schopny zajistit ochranu území ČR.
44. ČR nadále klade důraz na rozvoj sousedských vztahů, regionálních uskupení, mezinárodních organizací, stejně jako ekonomické spolupráce ve střední Evropě. ČR hodlá regionální spolupráci podporovat rozvoj SZBP.
45. Pro ČR je důležité prohlubování vztahů NATO a EU s partnerskými zeměmi, jelikož se tak posiluje kooperativní řešení bezpečnostních otázek. Za velmi významné ČR považuje rozvíjení vztahů s RF, Ukrajinou, zeměmi v jihovýchodní Evropě, na Kavkaze a ve střední Asii, jakož i se zeměmi na Blízkém východě a v severní Africe.
46. ČR bude nadále podporovat programy a aktivity zaměřené na šíření a prohlubování demokracie a vlády zákona. Bude usilovat o posilování institucí, jež šíří tyto hodnoty a bude-li to prospěšné, bude za tímto účelem podporovat vytváření nových institucí.
47. ČR se bude nadále zasazovat o prohlubování a zefektivňování procesů a mechanismů odzbrojení, kontroly zbrojení, nešíření ZHN a jejich nosičů. Bude důrazně podporovat přijetí nových opatření v souvislosti s bojem proti terorismu.
48. ČR přispívá ke stabilitě a účinnosti kontroly zbrojení, nešíření ZHN a jejich nosičů důslednou licenční politikou v oblasti obchodování s vojenským materiálem, radioaktivním materiálem, zbožím a technologiemi dvojího užití a zbraněmi, střelivem a výbušninami nevojenského charakteru v souladu s přijatými závazky.
49. ČR usiluje o prohlubování mezinárodní ekonomické spolupráce, odstraňování obchodních překážek, otevírání a propojování trhů. V zájmu energetické bezpečnosti diverzifikuje zdroje strategických surovin. Při prosazování lepších podmínek pro mezinárodní ekonomickou spolupráci bude vláda usilovat o multilaterální přístupy v rámci Světové obchodní organizace, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Mezinárodního měnového fondu a Světové banky, a vedle toho nadále využívat i bilaterálních dohod.
50. ČR usiluje o prohlubování účinnosti norem mezinárodního práva v mezinárodních vztazích. V této souvislosti se i nadále bude aktivně účastnit diskusí a procesů zabývajících se vývojem mezinárodního práva, který musí reflektovat novou strategickou hrozbu terorismu a vývoj v oblasti ochrany lidských práv a svobod před zlovůli totalitních, diktátorských a nesnášenlivých režimů. ČR hodlá nadále prosazovat posilování role mezinárodních soudních orgánů.

2. Obranná politika

51. Obranná politika představuje jeden ze základních nástrojů prosazování bezpečnostních zájmů ČR. Jejím hlavním cílem je zajišťování svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším ohrožením. ČR k tomu v souladu se zahraniční politikou formuluje základní zásady pro výstavbu, přípravu a použití příslušných prvků bezpečnostního systému ČR (bezpečnostní systém).
52. Obranná politika je založena na komplexním charakteru zajišťování obrany, spočívajícím v nedělitelnosti jejích vnějších, vnitřních, vojenských i nevojenských aspektů, a v preventivním i operačním působení jednotlivých prvků bezpečnostního systému.
53. Základním pilířem obrany ČR je členství v NATO a posilování transatlantické vazby. ČR jako členský stát NATO formuluje svou obrannou politiku v souladu se Strategickou koncepcí NATO. Přijímá tím závazek podílet se na zajištění bezpečnosti ostatních členských zemí a přispívat ke stabilitě v euroatlantickém prostoru sdílením úkolů obrany v době míru i krizí, participovat na programech partnerství a spolupráce, účastnit se operací na podporu míru a záchranných a humanitárních operací, včetně pomoci kapacitami ozbrojených sil v postkonfliktní obnově.
54. Hlavním nástrojem realizace obranné politiky jsou ozbrojené síly ČR (ozbrojené síly), jejichž stěžejní částí je Armáda ČR. Ozbrojené síly jsou trvale připraveny bránit území ČR. Část sil je zároveň vyčleněna a připravována k účasti na aliančních operacích podle článku 5 Washingtonské smlouvy. Pro případ výrazného zhoršení stávající bezpečnostní situace mají ozbrojené síly v rámci bezpečnostního systému trvale připraveny plány opatření a pohotovostních projektů k potřebnému zvýšení jejich schopností.
55. ČR přispívá ke zvyšování schopností aliančních sil a účastní se formování jaderné politiky NATO v souladu s principy jaderných konzultací a jaderného plánování. Součástí příspěvku ke zvyšování schopností aliančních sil jsou závazky přijaté v rámci Pražského summitu k přípravě jednotek do Sil rychlého nasazení NATO a k plnění specifických opatření specializace. Ozbrojené síly ČR se budou specializovat zejména ve výstavbě jednotek a schopností v oblasti ochrany před ZHN, kde budou v rámci NATO plnit vedoucí roli. ČR chápe specializaci jako efektivní řešení nedostatku obranných zdrojů a současně jako příležitost k rozvoji oborů, v nichž má zájem o dosažení a udržení špičkové úrovně. Specializace ozbrojených sil ČR rovněž posílí jejich schopnost plnit plánované úkoly obrany na území ČR, vyplývající z příslušných zákonů.
56. ČR podporuje tvorbu vojenských schopností EU a jednotný postup NATO a EU v otázkách obranného plánování a řešení bezpečnostních otázek. Obranná politika rovněž vytváří podmínky pro bilaterální a multilaterální spolupráci při řešení otázek obrany, zejména s členskými zeměmi NATO. V rámci příspěvku k mezinárodní bezpečnosti a stabilitě se budou ozbrojené síly rovněž účastnit mírových a humanitárních operací v rámci EU a OSN a případně účelově vytvořených koalic.
57. Ozbrojené síly se v rámci boje proti terorismu zaměří na zvyšování specifických schopností a účinnosti vojenského zpravodajství. V souladu s právním řádem ČR budou rovněž připravovány k poskytování účinné pomoci Policii ČR a ostatním prvkům bezpečnostního systému při nevojenském ohrožení. Nedílnou součástí zajišťování obrany

ČR je příprava občanů, jejíž rozsah bude součástí plánů zajišťování obrany, zpracovávaných jednotlivými orgány bezpečnostního systému.

58. Ozbrojené síly jsou trvale zapojeny do aliančního systému protivzdušné obrany (NATINEADS) a připraveny k případnému přijetí aliančních posil na území ČR. Armáda ČR dále vyčleňuje a připravuje část sil pro operace NATO a EU, reagující na krizové situace (prosazení, podpora, respektive udržení míru mimo článek 5 Washingtonské smlouvy). Limity pro sestavení kontingentu stanovuje Vojenská strategie ČR. Složení, velikost a doba působení kontingentu budou uzpůsobeny podle aktuálních operačních požadavků a ekonomických možností státu.
59. Probíhající reforma ozbrojených sil je zaměřena na dosažení potřebných schopností plnit stanovené obranné a bezpečnostní úkoly a závazky. Nedílnou součástí reformy je přechod na plnou profesionalizaci ozbrojených sil.
60. Povinnosti orgánů státní správy, územní samosprávy a dalších prvků bezpečnostního systému při zajišťování obrany jsou stanoveny v právním řádu ČR, v němž je rovněž zakotvena zásada demokratické kontroly a civilního řízení ozbrojených sil.
61. Součástí civilní a demokratické kontroly ozbrojených sil je pravidelné a transparentní hodnocení jejich připravenosti a efektivnosti vynaložených obranných výdajů. Hodnocení bude vláda předkládat k informaci Parlamentu ČR.

3. Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti

62. Hlavním cílem politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti je formulovat a realizovat zásady směřující k ochraně demokratických základů státu, zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v ČR. Prostřednictvím zákonem pověřených institucí vláda nepřetržitě analyzuje situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, identifikuje hrozby, posuzuje rizika a iniciuje návrhy na jejich účinnou eliminaci a usiluje o prosazování strategií a efektivních opatření nelegislativní i legislativní povahy.
63. Na zajištění vnitřní bezpečnosti aktivně participují všechny prvky bezpečnostního systému. Vláda klade velký důraz na profesionalitu a vysoké kvality příslušných bezpečnostních složek a orgánů činných v trestním řízení. Velmi důležitou roli sehrává odpovědnost a podpora občanů.
64. ČR aktivně bojuje proti všem formám terorismu. V reakci na události 11. září 2001 v USA byl vypracován Národní akční plán boje proti terorismu, jehož cílem je maximální snížení zranitelnosti ČR vůči teroristickým útokům namířeným proti jejímu území nebo jejím zájmům v zahraničí a vůči celému spektru teroristických činů. ČR je připravena přijímat v boji proti terorismu systémová preventivní opatření.
65. Důležitým úkolem bezpečnostních složek země je boj proti všem formám organizovaného zločinu. ČR se zaměřuje na vytváření legislativních a organizačních podmínek, které ztíží a pokud možno eliminují možnost legalizace výnosů z tohoto druhu trestné činnosti a umožní jejich následnou konfiskaci.
66. ČR usiluje o výrazné omezení všech forem nelegální migrace a s ní spojených nelegálních aktivit, a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak opatřeními vnitřními. ČR

důsledně harmonizuje a uplatňuje migrační, vízovou a azylovou politiku EU. Prioritou zůstává plná implementace Schengenských dohod.

67. Mezi priority ČR v oblasti vnitřní bezpečnosti patří potlačování distribuce, prodeje a zneužívání omamných a psychotropních látek jako jedné z hlavních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu. ČR tak hodlá činit vyváženými preventivními a represivními aktivitami a účinnou mezinárodní spoluprací.
68. Vláda se též intenzivně zaměřuje na boj proti korupci a závažné hospodářské kriminalitě, které jsou jedním z nástrojů pronikání organizovaného zločinu do veřejné správy a jež ohrožují hospodářskou soutěž a základní principy demokratického zřízení. Za jeden z prioritních úkolů ČR považuje vytvoření legislativních předpokladů pro předcházení korupci ve veřejné správě a formulování protikorupčního programu zaměřeného na vyhodnocení korupčních rizik spojených s činností volených zástupců státu. Úspěšná realizace protikorupčních opatření je nemyslitelná bez podpory občanů.
69. ČR usiluje o důsledné odhalování a postihování projevů xenofobie, rasismu a politického extremismu. S použitím preventivních i represivních opatření usiluje o maximální redukci viditelných i latentních forem extremismu. Významnou úlohu připisuje preventivním opatřením na ochranu příslušníků národnostních a etnických menšin s cílem podporovat bezkonfliktní a tolerantní multikulturní soužití. Významným příspěvkem k prevenci xenofobních postojů veřejnosti jsou vzdělávací aktivity v oblasti lidských práv a multikulturní výchovy a systémový přístup státních orgánů k integraci cizinců.
70. ČR potlačuje ilegální či nežádoucí obchody se zbraněmi, vojenským materiálem a materiály dvojího užití. Věnuje zvýšenou pozornost opatřením proti šíření ZHN a transferům technologií a služeb, které mohou být využity při jejich vývoji, výrobě, skladování a dalších souvisejících činnostech.
71. ČR přijímá a zdokonaluje opatření na ochranu a sdílení utajovaných informací. V technicky a finančně náročných oblastech bezpečnosti komunikačních a informačních systémů hodlá i nadále usilovat o ochranu důležitých informačních systémů a kritické infrastruktury a o důsledné potírání informační kriminality. Velký důraz je aktuálně kladen na velmi citlivé oblasti ochrany duševního vlastnictví a personální bezpečnosti.
72. Vláda bude i nadále nepřetržitě monitorovat a analyzovat situaci v oblasti veřejného pořádku, identifikovat rizikové faktory a iniciovat návrhy řešení nejen v oblasti represe, ale také v oblasti prevence kriminality. Klíčový význam v oblasti veřejného pořádku má především posilování bezpečí občanů, mj. snižováním kriminality a nehodovosti v silničním provozu a jejich negativních dopadů na občany.
73. Vláda bude i nadále prosazovat prevenci a vytváření kapacit k ochraně veřejného zdraví. Tato opatření mají zabránit vzniku a šíření a omezit výskyt nakažlivých, zejména smrtelných onemocnění.
74. Jednotlivé složky integrovaného záchranného systému a další složky podílející se na zajištění vnitřní bezpečnosti státu a ochrany obyvatelstva musejí být schopny profesionálně reagovat a v součinnosti s dalšími subjekty účinně zasáhnout v případě mimořádné události či krizové situace způsobené teroristickými útoky, živelnými a ekologickými pohromami, průmyslovými haváriemi, nehodami a dalším nebezpečím, které ohrožuje životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní bezpečnost či veřejný pořádek v ČR.

75. ČR neustále rozvíjí koncepci krizového řízení a metodiku krizového plánování. Zajišťuje odborné zázemí pro plánování, přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů státní správy a samosprávy, právnických a podnikajících fyzických osob při jejich přípravě na krizové situace. Krizové situace, při nichž významně vzrůstá riziko narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, stále častěji vyžadují koordinovanou mezinárodní spolupráci. ČR je v souladu se svými mezinárodními závazky a v duchu mezinárodní solidarity odhodlána účinně asistovat při řešení krizových situací mimo území státu.
76. ČR bude i nadále přijímat opatření, jejichž záměrem je zvyšovat kvalitu činnosti a výsledků orgánů působících v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a jejich vzájemnou koordinaci. Vláda je připravena využít potenciálu dalších aktérů bezpečnosti, např. bezpečnostních, zdravotnických a sociálních služeb, soukromého sektoru či dobrovolníků. Bude též důsledně prosazovat, aby mechanismy boje proti korupci, rasismu či extremismu byly zapracovány do všech výkonných součástí v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. V následujícím období budou soustavně vytvářeny podmínky pro efektivní koordinaci jednotlivých orgánů, např. podmínky pro lepší koordinaci bezpečnostních potřeb vyšších územně samosprávných celků s aktivitami Policie ČR či posilování spolupráce zpravodajských služeb ČR (zpravodajské služby) a Policie ČR.
77. Pro úspěšné naplňování záměrů v oblasti vnitřní bezpečnosti je důležitá podpora veřejnosti, spolupráce s nevládními organizacemi a bezpečnostní komunitou. Pro zabezpečení potřebného profesionálního standardu při řešení koncepčních a strategických úkolů podporuje vláda vědu, výzkum a vzdělávání v problematice vnitřní bezpečnosti.

4. Hospodářská politika a zajišťování bezpečnosti

78. Hospodářská politika vytváří podmínky pro zajišťování bezpečnosti státu, eliminuje existující a potenciální bezpečnostní rizika v ekonomice země a ve vnějších ekonomických vztazích, zásadním způsobem ovlivňuje produkci zdrojů k zajištění bezpečnosti země.
79. Ekonomika ČR je otevřená, tržní, makroekonomicky stabilizovaná a zapojená do mezinárodních obchodních a finančních vztahů, což vytváří předpoklad pro trvale udržitelný hospodářský růst země. Hospodářská politika bude i nadále posilovat makroekonomickou stabilitu tím, že bude vytvářet přijatelné ekonomické klima:
- reformou veřejných financí s cílem snížit vnější i vnitřní zadluženost, a tím dlouhodobě stabilizovat veřejné rozpočty;
 - úsilím státu o udržování stabilní cenové hladiny prostřednictvím vhodně koncipovaných a prováděných makroekonomických politik;
 - pokračováním transformačního procesu v ekonomice s ohledem na bezpečnostní zájmy státu;
 - zajištěním finančního a devizového hospodářství státu.
80. Důležitým úkolem hospodářské politiky je minimalizovat potenciální zdroje pro vznik hrozeb a působení jejich nositelů. Jde zejména o:
- maximální zprůhlednění finančních toků v ekonomice země;
 - zamezování monopolizace klíčových segmentů české ekonomiky;
 - trvalé zajišťování lidských, věcných a finančních zdrojů pro udržení bezpečnosti státu, s ohledem na jeho ekonomické možnosti;

- provádění důsledné finanční kontroly finančními úřady a finančními ředitelstvími a v oblasti dovozu, vývozu a tranzitu o provádění finanční kontroly v součinnosti s Celní správou;
- dopracování právních norem umožňujících blokovat bankovní účty subjektů podezřelých z podpory terorismu;
- vytváření podmínek ke zvyšování ekonomické výkonnosti, tzn. podmínek pro podnikání, ochranu investic a exportu.

81. Hospodářská politika rovněž sleduje minimalizaci závislosti ekonomiky ČR na dodávkách z hospodářsky nebo politicky nestabilních oblastí. K tomu je nezbytné:

- zajišťovat diverzifikaci zdrojů a přepravních tras strategických surovin;
- vhodně koncipovanou průmyslovou, energetickou a surovinovou politikou státu vytvořit podmínky pro snižování energetické a surovinové náročnosti českého hospodářství a zajišťovat účelné a ekonomicky výhodné využívání domácích prvotních energetických zdrojů;
- včasnými preventivními opatřeními zajišťovat potravinovou bezpečnost a zásobování potravinami v krizových situacích;
- minimalizovat dopady na ekonomiku při výkyvu dodávek strategických surovin;
- podporovat rozvoj obranné průmyslové základny a účast průmyslu na krytí potřeb ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, záchranné služby a havarijní služby s důrazem na pružnost a schopnost rychle reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí.

82. ČR neustále rozvíjí systém hospodářských opatření pro krizové stavy, vytváří a udržuje optimální rozsah potřebných komodit a výrobních kapacit. ČR hodlá i nadále udržovat schopnosti, kterými je možné v případě potřeby mobilizovat dostatečné věcné a finanční zdroje pro řešení krizových situací.

5. Politika v oblasti veřejné informovanosti

83. Vláda si je vědoma potřeby aktivně informovat veřejnost o bezpečnosti a vývoji v bezpečnostním prostředí a o opatřeních, které vláda a další orgány a instituce v této oblasti podnikají za účelem zajištění bezpečnosti občanů a celé ČR. Tato potřeba vychází z přesvědčení, že zvyšování veřejné informovanosti a vzájemné komunikace povede k lepšímu pochopení bezpečnostní problematiky ze strany veřejnosti a ke zlepšení zpětné vazby, ale i k aktivnější účasti občanů při prevenci a řešení dílčích bezpečnostních problémů.

84. Prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci a územní samosprávy, které mají odpovědnost za zajišťování bezpečnosti ČR, musejí cíleně a systematicky informovat veřejnost a spolupracovat s ní. Každý občan musí mít dostatek informací k vytvoření vlastního odpovědného postoje.

85. Je žádoucí, aby veřejnost byla průběžně informována o názorech a motivacích, které vedou zákonodárné orgány a představitele výkonné moci a samosprávy k opatřením nutným pro zajištění bezpečnosti ČR. To vyžaduje, aby veřejnost byla systematicky a v předstihu informována o hrozbách a rizicích z nich vyplývajících, ale i o přijímaných opatřeních a důsledcích z toho plynoucích.

86. V oblasti veřejné informovanosti je nutné, aby orgány státní správy a samosprávy prováděly zejména následující kroky:

- posilovaly spolupráci se sdělovacími prostředky a prostřednictvím nich předávaly veřejnosti více aktuálních informací z oblasti bezpečnosti;
- podporovaly tvorbu a provoz portálu veřejné správy jako jednotného místa pro předávání důležitých informací potřebných k zajišťování bezpečnosti státu jak pro veřejnost, tak i jednotlivým prvkům bezpečnostního systému;
- podporovaly systém předávání informací v oblasti bezpečnosti, důležitých pro rozhodování jednotlivých prvků bezpečnostního systému, prostřednictvím portálu veřejné správy;
- podporovaly budování komunikační infrastruktury k zajištění přístupu občanů k informacím určeným pro veřejnost;
- využívaly různých forem komunikace a vytvářely podmínky pro individuální komunikaci s jednotlivými občany, zejména na místní úrovni;
- zveřejňovaly periodicky hodnocení hrozeb a rizik;
- prezentovaly periodické zprávy o stavu zajišťování bezpečnosti ČR na všech úrovních;
- zveřejňovaly další neperiodické dokumenty a publikace;
- podporovaly studium v oboru bezpečnosti na univerzitách (přednášková činnost, finanční příspěvky apod.);
- podporovaly vzdělávací programy s bezpečnostní tematikou;
- prezentovaly a upozorňovaly v rámci své působnosti na problematiku spojenou s bezpečností;
- pokračovaly v prezentaci výsledků činnosti zpravodajských služeb;
- vytvářely podmínky pro komunikaci s bezpečnostní komunitou, zejména na místní úrovni, s cílem aktivního zapojení této úrovně;
- zvláštní důraz kladly na výchovu mládeže a k tomu využívaly státní účelové dotace, grantovou politiku, preventivní systémy a aktivity.

Těmito a dalšími formami informování veřejnosti budou vytvořeny podmínky pro aktivní účast veřejnosti na zajišťování bezpečnosti ČR a současně pro její uvědomění si, že pro zajištění bezpečnosti je nutná její spolupráce.

VI. Bezpečnostní systém ČR

87. Současný bezpečnostní systém je funkční a je odrazem několikaletého vývoje. Při jeho vytváření bylo navázáno na české tradice a zkušenosti a současně bylo využito i poznatků srovnatelných evropských demokracií. Hlavní principy zajištění bezpečnosti ČR jsou definovány v ústavním pořádku a navazujících právních předpisech.

88. Bezpečnostní systém je institucionálním nástrojem pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky ČR. Působí v rámci ČR, ale současně je úzce propojen s NATO a EU a dalšími mezinárodními institucemi (OSN, OBSE, Světová zdravotnická organizace), což zabezpečuje jeho kompatibilitu a interoperabilitu s aliančními a dalšími, především evropskými bezpečnostními systémy.

89. Cílem bezpečnostního systému je zajišťování bezpečnosti ČR, ochraňování a prosazování životních, strategických i dalších významných zájmů ČR. Jeho základní funkcí je řízení a koordinace činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnostních zájmů ČR a v době přímé hrozby nebo při vzniku krizové situace.
90. Bezpečnostní systém vytváří kvalifikované podklady pro aktualizaci bezpečnostní politiky státu a pro rozhodování jeho jednotlivých prvků. Pro zabezpečení fungování bezpečnostního systému jsou na všech jeho úrovních stanoveny jednotné a koordinované postupy, které vycházejí z platné legislativy a respektují mezinárodní smlouvy, politické principy a závazky ČR. Nedílnou součástí fungování bezpečnostního systému je systematická příprava a preventivní působení jeho jednotlivých prvků.
91. Bezpečnostní systém je tvořen prvky disponujícími příslušnými kompetencemi stanovenými platnými zákony. Tyto prvky jsou centrálně řízeny a koordinovány, případně na jednotlivých úrovních působí i samostatně v rozsahu své působnosti. Musí adekvátně a operativně reagovat na vzniklou krizovou situaci a být schopny koncepčně a dlouhodobě reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí. Připravenost jednotlivých prvků bezpečnostního systému se ověřuje především cvičeními.
92. Jednotlivé prvky bezpečnostního systému vytvářejí hierarchickou strukturu, v níž jsou obecnými pravidly, zásadami a specifickými postupy vymezeny vzájemné funkční vztahy a působnosti při zajišťování bezpečnosti ČR na všech úrovních. Celá struktura umožňuje rychlý přechod z běžného do krizového stavu, což současně vytváří předpoklad pro úspěšné a organizované zvládnutí počáteční etapy řešení krizové situace.
93. Bezpečnostní systém je tvořen příslušnými prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, územní samosprávy, ale i právníckými a fyzickými osobami, které mají odpovědnost za zajištění bezpečnosti ČR. Struktura bezpečnostního systému zahrnuje zejména prezidenta republiky, Parlament ČR, vládu, Bezpečnostní radu státu (BRS) a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady a jejich výkonné orgány krizového řízení, a dále ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby.
94. Prezident republiky má své pravomoci z hlediska bezpečnosti státu dané Ústavou ČR a další platnou legislativou. Je vrchním velitelem ozbrojených sil. Má zvláštní postavení k vládě a k BRS.
95. V kompetenci Parlamentu ČR je, kromě schvalování zákonů týkajících se bezpečnosti státu, spolurozhodovat o orientaci bezpečnostní politiky státu, rozhodovat o vyhlášení stavu ohrožení státu, válečného stavu a o účasti ČR v obranných systémech mezinárodních organizací, jichž jsme členy, dávat souhlas k vyslání ozbrojených sil mimo území republiky a k pobytu cizích vojsk na území republiky.
96. Vláda je vrcholným výkonným orgánem státní moci, který uskutečňuje bezpečnostní politiku státu. Vláda je odpovědná za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému. Je oprávněna vyhlášovat nouzový stav v případě závažných krizových situací, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví, majetek či vnitřní pořádek a bezpečnost. Vláda za stanovených podmínek rozhoduje o vyslání ozbrojených sil mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR, a to nejdéle na dobu 60 dnů.

97. BRS je stálým pracovním orgánem vlády v oblasti bezpečnosti, koordinuje a vyhodnocuje tuto problematiku a připravuje vládě návrhy opatření k jejímu zajišťování. V oblasti zajišťování bezpečnosti ČR může BRS žádat informace a analýzy od všech ministrů a vedoucích jiných správních úřadů a ukládat jim úkoly spojené se zajišťováním bezpečnosti ČR. BRS posuzuje a následně předkládá vládě ČR k projednání pravidelné zprávy o stavu zajištění bezpečnosti ČR s návrhy opatření. Spolupracuje s bezpečnostními radami krajů. Je koncipována jako orgán pro přípravu opatření v této oblasti, ale současně i pro řešení vzniklé krizové situace.
98. Součástí systému BRS jsou její stálé meziresortní pracovní orgány:
- Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, vnitrostátně koordinující zahraniční bezpečnostní politiku ČR. Je v gesci ministra zahraničních věcí;
 - Výbor pro obranné plánování, koordinující plánování opatření k zajištění obrany ČR. Je v gesci ministra obrany;
 - Výbor pro civilní nouzové plánování, koordinující plánování opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, obyvatelstva a ekonomiky a požadavky na civilní zdroje nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR. Je v gesci ministra vnitra;
 - Výbor pro zpravodajskou činnost, koordinující činnost zpravodajských služeb ČR a plánování opatření k zajištění zpravodajské činnosti a spolupráci státních orgánů. Výbor samostatně nevyvíjí zpravodajskou činnost. Je v gesci předsedy vlády ČR.
99. V systému BRS je zařazen také Ústřední krizový štáb (ÚKŠ), který je pracovním orgánem vlády ČR k řešení krizových situací. ÚKŠ je aktivován v době přímé hrozby nebo při vzniku krizové situace a předkládá návrhy na její řešení BRS nebo v případě nebezpečí z prodlení přímo vládě ČR. Podle charakteru krizové situace předseda vlády jmenuje předsedou ÚKŠ ministra vnitra nebo ministra obrany.
100. Úkoly ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů v oblasti zajišťování bezpečnosti ČR vycházejí z platných zákonů a dalších právních norem. Ministerstva a jiné správní úřady zřizují jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací krizové štáby.
101. Na úrovni krajů a určených obcí působí jako koordinační orgány pro přípravu na krizové situace bezpečnostní rady krajů a bezpečnostní rady obcí. Pracovním orgánem hejtmana nebo starosty k řešení krizových situací jsou u krajů krizové štáby krajů a u obcí krizové štáby obcí.
102. Pro přípravu na povodně a jejich řešení je vytvořena struktura povodňových orgánů obcí a povodí, která je zastřešena Ústřední povodňovou komisí, v gesci ministra životního prostředí. Tyto orgány řídí, kontrolují, koordinují a v případě potřeby ukládají úkoly v celém rozsahu řízení ochrany před povodněmi.
103. Za účelem předcházení nebezpečným nákazám a jejich zdolávání je v gesci ministra zemědělství vytvářena Ústřední nákazová komise.
104. V případě vyhlášení krizového stavu se povodňové a nákazové komise včleňují do krizových štábů na příslušných úrovních řízení a stávají se jejich součástí.
105. Ochrana veřejného zdraví při hrozících nebo vzniklých epidemiích je zabezpečována prostřednictvím orgánů veřejného zdraví, kterými jsou především Ministerstvo

zdravotnictví ČR a krajské hygienické stanice. Při případném výskytu pandemie je zřizována zvláštní pracovní skupina při Ministerstvu zdravotnictví ČR.

106. Hlavními výkonnými prvky bezpečnostního systému jsou ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby, přičemž tyto prvky jsou při zajišťování záchranných a likvidačních prací současně složkami integrovaného záchranného systému. Specifické úkoly při zajišťování bezpečnosti na obecní úrovni plní obecní policie, která je orgánem obce zřízeným obecním zastupitelstvem.
107. Nezastupitelnou úlohu při získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro bezpečnost ČR sehrávají zpravodajské služby, za jejichž činnost a koordinaci odpovídá vláda. Včasná identifikace potenciálních bezpečnostních hrozeb a kvantifikace bezpečnostních rizik je zajišťována zejména pravidelným úkolováním a koordinací zpravodajských služeb, čímž je i zabezpečena soustavná výměna informací a analýz mezi zpravodajskými službami, vládou a výkonnými prvky zajišťujícími bezpečnost ČR.
108. Významnou roli při zajišťování bezpečnostních zájmů ČR sehrává diplomatická služba ČR. Důležitý podíl mají i soukromé bezpečnostní služby ČR a dobrovolnická činnost prováděná nevládními organizacemi či individuálními dobrovolníky.
109. Bezpečnostní systém musí neustále reagovat na vývoj a změny v oblasti bezpečnosti, a proto je potřebné jej průběžně aktualizovat a zdokonalovat. Vláda ČR za tímto účelem připravuje koncepci bezpečnostního systému, ve které klade důraz na jeho efektivitu a zjednodušení a na zkvalitnění spolupráce a koordinace mezi jednotlivými prvky a oblastmi bezpečnostního systému. Vláda v této souvislosti prosazuje další zlepšení vzájemných vztahů na jednotlivých úrovních a mezi ústředními a krajskými i obecními prvky a posílení spolupráce mezi bezpečnostními radami a krizovými štáby všech stupňů. Současně prosazuje zlepšení koordinace v oblasti vnitřní bezpečnosti a upřesnění výkonných pravomocí BRS a ÚKŠ v době krizových situací, posílení koordinace zpravodajských služeb, včetně spolupráce s našimi spojenci a přáteli. Vláda na základě zkušeností z povodní 2002 připravuje přehodnocení soustavy povodňových komisí, zejména na úrovni krajů.

VII. Závěr

110. Bezpečnostní strategie ČR je dokument, který odráží bezpečnostní zájmy a potřeby ČR v kontextu vyvíjejícího se bezpečnostního prostředí a musí pružně reagovat na jeho významné změny. Vláda bude pravidelně ve dvouletých cyklech, případně na základě aktuální potřeby, vyhodnocovat stav zajišťování bezpečnosti ČR prostřednictvím Zprávy o zajištění bezpečnosti ČR. V této souvislosti bude posuzovat vývoj rizik v bezpečnostní oblasti. V případě zásadních změn bude přistoupeno k aktualizaci Bezpečnostní strategie ČR. První Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR bude zpracována do dvou let od schválení této Bezpečnostní strategie a cestou BRS předložena vládě ke schválení.

Bezpečnostní strategie České republiky byla schválena vládou dne 10. prosince 2003.

